

4. ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ (ЗА ВИДАМИ)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4803/75-4-10>

УДК 656.1/.7.052.1.07:[364.4/.6-32:316.3]](477)

Ботяков А.В.

аспірант,

Національний транспортний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6585-0325>**Botiakov Artem**

National Transport University

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ У ЛОГІСТИЧНОМУ ЛАНЦЮЗІ ПОСТАЧАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

В статті доведено, що ступінь результативності надання гуманітарної допомоги на пряму залежить від логістичного ланцюга постачання, який є не тільки рушійним механізмом її реалізації, але й інституційним середовищем, що забезпечує своєчасність та оперативність доставки гуманітарної допомоги до цивільного населення. На основі аналізу та узагальнення існуючих наукових підходів до розуміння гуманітарної допомоги запропоновано власне бачення досліджуваного поняття. Запропонована графічна інтерпретація місця та ролі гуманітарної допомоги в логістичному ланцюзі постачання. Виокремлено три етапи логістичного ланцюга постачання гуманітарної допомоги (початковий, підготовчий, заключний), відповідно до яких визначено місце гуманітарної допомоги (ключове, визначальне, споживче) та її функціональну роль (стимулююча, координаційно-технічна, стратегічна).

Ключові слова: гуманітарний; допомога; логістика; ланцюг; постачання; населення; принципи; місце; роль.

Постановка проблеми. Гуманітарна допомога має вирішальне значення для цивільного населення, яке постраждало від стихійного лиха, збройного конфлікту або інших криз, що дестабілізують суспільство. Вона є надзвичайно важливою в негайному задоволенні їх базових потреб та зниженні рівня інтенсивності страждань. Забезпечуючи головні потреби потерпілих, гуманітарна допомога створює основу для відновлення та зміцнює їх стійкість до майбутніх викликів. Така допомога вирішує не тільки нагальну матеріальну, але й соціальну та психологічну проблеми. Отримуючи своєчасно оптимальний обсяг гуманітарної допомоги, цивільне населення має можливість підвищити якість життя та сприяти подальшому формуванню соціальної стабільності. Враховуючи викладене, можна стверджувати, що на глобальному рівні гуманітарна допомога є одним із інструментів забезпечення сталого розвитку суспільства, виконуючи при цьому важливу соціальну місію спрямовану на підтримку цивільного населення.

Переміщення, зберігання та розподіл гуманітарної допомоги від донорів до кінцевих отримувачів, досягається завдяки логістичному ланцюзі постачання. Саме гуманітарна допомога та логістичний ланцюг постачання відіграють вирішальну роль у підготовці

до стихійних лих, катастроф, збройних конфліктів та реагуванні на них, а також у полегшенні страждань цивільного населення.

Важливо відзначити, що в умовах сьогодення, завдання, яке стоїть перед логістикою ланцюгового постачання гуманітарної допомоги характеризується високим рівнем складності. З одного боку, простежується стрімке зростання кількості природних катастроф, зумовлених кліматичними змінами; збройних конфліктів спричинених політичними, економічними і релігійними суперечностями, а з іншого – зменшення обсягів фінансування від головних донорів. Все це, у свою чергу, призводить до інтенсивного збільшення масштабів гуманітарних потреб у світі. Станом на 01.01.2025 р. було виявлено, що 305 млн. осіб потребують гуманітарної допомоги; понад 280 млн. осіб перебувають у стані голоду; 123 млн. осіб були вимушено переміщені, що супроводжувалося грубими порушеннями міжнародного гуманітарного права [1].

В Україні зазначена проблема проявляється особливо гостро через широкомасштабне вторгнення РФ на її територію. На початку 2025 р. 12,7 млн. осіб – 36% населення – потребували гуманітарної допомоги [2]. За таких умов гуманітарна допомога виступає ключо-

вим інструментом в підтримці цивільного населення, а її оперативність та своєчасність надання напряму залежить від ефективності функціонування логістики ланцюгового постачання. Однак, як показує вітчизняна практика гуманітарна допомога зустрічається з викликами та дилемами етичного характеру, а саме: обмеженістю гуманітарного доступу, потенційними загрозами для працівників гуманітарного сектору, недостатністю фінансування (зокрема, наприклад, пов'язано: зі зменшенням фінансування від основних донорів; з посиленням динаміки кризових явищ; економічними обмеженнями, бюрократією, неефективним управлінням, корупцією, нецільовим використанням гуманітарної допомоги та проблемами логістики) [3; 4]. За таких складних умов логістичний ланцюг виступає ключовим у своєчасній та безпечній доставці гуманітарної допомоги. Саме він забезпечує рух життєво необхідних товарів, що робить гуманітарну допомогу та логістику ланцюгового постачання взаємозалежними та взаємопов'язаними.

З огляду на зазначене, особливої актуальності набуває питання визначення місця та ролі гуманітарної допомоги у логістичному ланцюзі постачання. Розуміння функціональної ролі гуманітарної допомоги та її місця в логістичному ланцюзі постачання дасть можливість ухвалювати обґрунтовані рішення щодо пріоритетів надання за умов обмеженості ресурсів, що у свою чергу обумовить напрями її оптимального використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі простежуються різноманітні підходи до вивчення питань гуманітарної допомоги та логістичних ланцюгів постачання. Це пояснюється тим, що дослідники:

- керуються власними підходами та методологіями (П. Гонсалес, Р. Ган (2024) дослідили історію розвитку концепції гуманітарної допомоги [5]; О. Елмаккі (2024) розглянув подвійну роль гуманітарної допомоги у реагуванні на невідкладні кризи та створенні основи для довгострокового сталого розвитку суспільства [6]);
- виділяють те, що для них є найсуттєвішим: ((гуманітарна допомога, як можливість подолати наслідки надзвичайних ситуацій та криз: С. Мауро (2025) розглянув різні види підтримки, яку надає Європейський Союз Україні, з особливим акцентом на європейський бюджет та фінансову допомогу [7]; І. Беседін (2025), приділив увагу факторам надання гуманітарної допомоги міжнародними організаціями [8]); (гуманітарна допомога, як джерело ускладнень: В. Хамфріс (2013) розкритикувала гуманітарну систему за її нездатність своєчасно надавати допомогу та задовольняти життєво важливі потреби цивільного населення [9]; П. Гонсалес, Р. Ган (2024) дослідили етичні проблеми, які виникають через невідповідність традиційних підходів надання гуманітарної допомоги сучасним вимогам [5]; К. МакГолдрік (2011) визначила гуманітарну допомогу, як заангажовану з недотриманням гуманітарних принципів [10]));

- звертають увагу на різні контексти (Р. Сущенко, Н. Ільченко (2023) обґрунтували проблеми, пов'язані з формуванням ланцюгів постачання у період дії режиму воєнного стану в Україні, запропонували заходи щодо адаптації формування ланцюгів у повоєнний період [11, с. 7–8]; Н. Ремзіна (2023) систематизувала проблеми управління ланцюгами постачань, спричинених кризовими явищами [12]; І. Сядриста, Т. Ямненко, С. Кузьменко, О. Кобзар, Н. Нестор (2023) визначили прогалини в адміністративно-правовому регулюванні гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану [13]);

- керуються футурологічним підходом (Р. Дубей, З. Луо, А. Гунасекаран, С. Актер, Б. Хазен, М. Дуглас (2018) аргументували важливість прогнозової аналітики в гуманітарних ланцюгах постачання [14]; С. Кумар Шривастав, С. Баг (2024) розглянули особливості управління гуманітарним ланцюгом поставок в цифрову епоху, запропонували розглядати гуманітарну допомогу, як цифроорієнтовану систему [15]; М. Аргумедо-Гарсія, К. Салас-Наварро, Дж. Асеведо-Чедід, Х. Оспіна-Матеус (2021) проаналізували потенціал технологій у гуманітарному ланцюгу постачання [16]).

Узагальнюючи, можна сказати, що більшість дослідників та науковців зосередили свою увагу на: важливості надання гуманітарної допомоги в умовах виникнення надзвичайних ситуацій, проблемах ланцюгового постачання гуманітарної допомоги, інформаційних технологіях в гуманітарній сфері. Однак, питання ролі та місця гуманітарної допомоги в логістичному ланцюзі постачання розкрито фрагментарно, що не дає повного уявлення та потребує додаткового дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначити місце гуманітарної допомоги та її функціональну роль в логістичному ланцюзі постачання з урахуванням вітчизняного досвіду. Відповідно до сформульованої мети були визначені такі цілі: проаналізувати існуючі наукові підходи щодо сутності поняття «гуманітарна допомога», запропонувати авторське бачення досліджуваного поняття, представити графічну інтерпретацію місця та ролі гуманітарної допомоги в логістичному ланцюзі постачання.

Виклад основного матеріалу. Початковий момент надання гуманітарної допомоги, знаходиться в межах криз та катастроф, що впливають на життя цивільного населення [5]. Війна між росією та Україною, яка розпочалась ще у 2014 р. та різко загострилася після повномасштабного вторгнення рф у 2022 р., призвела до економічної та гуманітарної криз, що спричинили серйозні наслідки для України [7]: вимушене переміщення значної частини цивільного населення (з початку ескалації бойових дій в лютому 2022 р. до середини жовтня 2024 р. зареєстровано майже 6,8 млн. біженців з України, 92 % з яких залишаються в Європі, а 3,6 млн. людей є вимушеними переселенцями в Україні [3, с. 8; 17; 18]), обмеження доступу до необхідних ресурсів та послуг, руйнування цивільної і критичної інфраструктур. У 2024 р. особливо гостро це просте-

жувалось в прифронтових районах і прикордонних громадах на півночі в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Харківській і Херсонській областях [3, с. 15]. Крім того, катастрофічний рівень гостроти потреб у певних секторах був характерним для Миколаївської, Сумської і Черкаської областей [3, с. 15]. У 2025 р. за даними Управління ООН з координації гуманітарних справ, відповідно до Плану гуманітарного реагування, приблизно 12,7 млн. осіб (кожен третій українець) потребує гуманітарної допомоги [3; 19]. Проаналізуємо більш детально динаміку потреб українців в гуманітарній допомозі за 2016–2025 рр. (Рис. 1.) [3; 19].

Як видно з Рис. 1, кількість цивільного населення України, яка залежить від гуманітарної допомоги, з моменту повномасштабного вторгнення РФ на територію України, значно зросла [3; 19]. Якщо у 2021 р. чисельність тих, хто потребував підтримки складала 3,4 млн. осіб, то у 2022 р. – 17,7 млн. осіб та у 2023 р. – 17,6 млн. осіб [3]. Протягом 2024–2025 рр. кількість цивільного населення дещо знизилась до 14,6 млн. осіб та 12,7 млн. осіб відповідно, у порівнянні з 2022–2023 рр. [3]. Беручи до уваги вищевикладене, не можна не погодитись з тим, що в Україні надзвичайно гостро стоїть питання потреби в гуманітарній допомозі.

Провідним донором гуманітарної допомоги є Європейський Союз, який активно просуває норми гуманітарного права та принципи гуманітарної допомоги, взаємодіє з іншими гуманітарними організаціями, а найперше – Організацією Об'єднаних Націй та Управлінням ООН з координації гуманітарних справ (UNOCHA) [20, с. 107]. Україна, як активний суб'єкт міжнародних відносин адаптує вітчизняне законодавство, передусім, до вимог європейського законодавства, ратифікує міжнародні договори, угоди, конвенції [8, с. 830].

Згідно вітчизняного законодавства, нормативно-правових актів та міжнародних стандартів, головним отримувачем гуманітарної допомоги є цивільне населення [21]. Така допомога є ключовим фактором у можливості нації протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам, що зумовлені природними, соціальними, екологічними та біологічними чинниками. Розглянемо сутнісні характеристики та ключові особливості гуманітарної допомоги в логістичному ланцюзі постачання.

Огляд нормативно-правової бази та наукових літературних джерел показав, що поняття «гуманітарна допомога» розглядають, як у широкому (дія, заходи) так і вузькому (блага в грошовій та матеріальній формах) розуміннях [5; 6; 21–28].

В міжнародному гуманітарному праві, гуманітарна допомога позначається англійськими термінами “humanitarian assistance”, “humanitarian aid” та розкривається через міжнародні гуманітарні принципи: гуманності, неупередженості, нейтральності та незалежності [22–25]. Ці принципи стали основою міжнародного гуманітарного права, прийнятих Організацією Об'єднаних Націй у резолюціях Генеральної Асамблеї 46/182 та 58/114 [22; 23] та включених до Статуту Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця [24], а також до Основного гуманітарного стандарту якості та підзвітності [25]. Опираючись на перераховані принципи міжнародного права, гуманітарна допомога – це заходи спрямовані на захист цивільного населення та його підтримку в умовах гуманітарної кризи. Таке трактування, свідчить про те, що досліджуване поняття в першу чергу розглядають, як заходи.

У відповідності до чинного законодавства, а саме п. 2 ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу» гуманітарна допомога – це «цільова адресна безоплатна допомога у грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних

Рис. 1. Динаміка потреб цивільного населення України в гуманітарній допомозі

Джерело: сформовано автором на основі [3; 19]

пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами з мотивів гуманності отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують допомоги у зв'язку із соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, скрутним фінансовим становищем, введенням воєнного або надзвичайного стану, виникненням надзвичайної ситуації або тяжкою хворобою конкретної фізичної особи, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту» [21]. Такий підхід демонструє, що на законодавчому рівні під гуманітарною допомогою розуміють сукупність матеріальних благ у взаємозв'язку із заходами. В той же час, запропоноване визначення має багато недоліків, повне розкриття яких можливе тільки за умови проведення додаткового аналізу.

Що стосується досліджень наукового характеру, то переважна більшість дослідників, вивчає гуманітарну допомогу в широкому розумінні:

На думку П. Гонсалеса та Р. Гана, гуманітарна допомога – це дія з надання базової допомоги для виживання населенню, яке постраждало від криз, конфліктів або катастроф, з метою полегшення їх страждань та відновлення базового рівня життя, що обов'язково здійснюється відповідно до гуманітарних принципів [5];

О. Бурдюжа стверджує, що гуманітарна допомога – це «...заходи з надання громадянам (цивільним або військовим) життєво необхідних предметів споживання (продуктів харчування, засобів гігієни, тощо) та /або притулку, та/ або психосоціальної підтримки та освіти та/або медичних, транспортних та інших життєво необхідних послуг у разі катастрофи будь-якої етіології, або заходи щодо поновлення якості довкілля, що здійснюються іноземними та вітчизняними донорами відповідно до принципів надання гуманітарної допомоги з метою забезпечення життя з гідністю, або сприяння обороноздатності та мобілізаційній готовності країни» [26, с. 36];

А. Уркхарт, Ф. Герлінг Морріс, С. Нельсон Поллард, Е. Мейсон наголошують, що гуманітарна допомога – це сукупність дій, спрямованих на надання допомоги населенню, яке постраждало від криз, конфліктів або стихійних лих, яка спрямовується на порятунок життів, полегшення страждань та збереження людської гідності під час та після криз і стихійних лих, а також на запобігання та посилення готовності до виникнення таких ситуацій [27];

О. Елмаккі зазначає, що під гуманітарною допомогою варто розуміти не просто спосіб полегшення безпосередніх страждань, а вона є ключовий елементом ширшої стратегії, спрямованої на підвищення стійкості та розвитку, зокрема поєднання невідкладних рятувальних заходів із довгостроковими заходами розвитку, створюючи при цьому синергетичний ефект [6].

Натомість також наявне визначення гуманітарної допомоги й у вузькому розумінні, під яким слід розуміти матеріальну чи логістичну допомогу, що нада-

ється у відповідності до гуманітарної мети, як правило, у відповідь на гуманітарну кризу [28].

Проведений теоретичний аналіз підходів щодо сутності поняття «гуманітарна допомога» показав, що сьогодні не існує загальноприйнятої позиції, але в цілому більшість запропонованих тверджень розглядають його як дію, заходи. Хочемо зауважити, що в будь-якому випадку кожне із наведених тверджень заслуговує на увагу. На нашу думку, *гуманітарна допомога – це комплекс заходів здійснених окремими індивідами та інституціями на засадах гуманності, неупередженості, нейтральності та незалежності, спрямованих на надання життєво необхідних благ та послуг в напрямі підтримки цивільного населення, яке постраждало від криз, збройних конфліктів або катастроф з ціллю полегшення їх страждань, збереження людської гідності та створення основ для довгострокового сталого розвитку.*

Як видно із запропонованого трактування, гуманітарна допомога в першу чергу орієнтована на задоволення нагальних потреб, а не на вирішення соціально-економічних диспропорцій. Вона спрямовується на забезпечення цивільного населення необхідними продуктами харчування, водою, медикаментами, засобами першої необхідності. Її надання, сприяє не тільки відновленню функціонування виробничих, транспортних та комунікаційних мереж, але й створює передумови для зміцнення спроможності постраждалих адаптуватись до нових надзвичайних ситуацій, забезпечуючи тим самим основу для соціально-економічної стабільності в країнах.

Ступінь результативності надання гуманітарної допомоги напряму залежить від логістичного ланцюга постачання, який є не тільки рушійним механізмом її реалізації, але й інституційним середовищем, що забезпечує своєчасність та оперативність доставки гуманітарної допомоги до цивільного населення. Логістичний ланцюг та гуманітарна допомога перебувають у тісному взаємозв'язку, причому ефективність кожного з цих елементів визначається функціонуванням іншого.

Історично поняття «логістика» застосовувалось переважно у військових цілях, відображаючи сукупність дій спрямованих на закупівлю, технічне обслуговування, транспортування ресурсів та обладнання, натомість пізніше почали використовувати у соціальних та економічних сферах [29, с. 9]. Під логістикою стали розуміти систему, структурні елементи якої тісно взаємопов'язані та взаємодіють в напрямі забезпечення поставленої мети шляхом оптимального використання наявних ресурсів [29, с. 9]. Логістика ланцюга постачання – це процес постачання необхідних товарів у визначене місце, у потрібній кількості та у встановлений час [29, с. 13–14]. Головний недолік такої логістики – це її вразливість – порушення роботи одного із елементів негативно впливає на роботу інших. Тому сьогодні в напрямі підвищення ефективності та гнучкості логістичних процесів почали використовувати

інноваційні технології [16]. Це дозволяє, наприклад, здійснювати моніторинг переміщення гуманітарної допомоги в реальному часі, оптимізувати маршрути транспортування, знизити витрати, забезпечити злагоджену координацію між учасниками гуманітарного процесу, що у свою чергу підвищує прозорість операцій [15; 16].

Дрони та автономні транспортні засоби стають невід'ємною складовою логістики ланцюгів постачання гуманітарної допомоги, адже вони можуть досягти місця, яке зазвичай є недоступним або небезпечним для традиційних методів доставки [16]. В Україні, протягом останніх років суттєво збільшилось виробництво безпілотних літальних апаратів (у 2023 р. було вироблено 800 тис. дронів, у 2024 р. – 2 млн. дронів, у 2025 р. – заплановано 5 млн. дронів) [30], які активно використовуються в гуманітарних цілях.

Як бачимо, логістика ланцюгів постачання гуманітарної допомоги стає орієнтованою на цифрові рішення. На думку, С. Кумар Шривастава та С. Бага під логістикою гуманітарної допомоги слід розуміти цифроорієнтовану систему, яка синхронізує через технології потреби, допомогу та діяльність забезпечуючи тим самим автоматичні процеси аналізу, відслідковування в реальному часі в напрямі поліпшенню співпраці, підвищенню прозорості та підзвітності [15].

Систематизувавши результати дослідження є доцільним та можливим визначити місце та роль гуманітарної допомоги в логістичному ланцюзі постачання.

Для цього за основу візьмемо запропоноване авторське визначення поняття «гуманітарна допомога» в якому зауважено, що це – «комплекс заходів ... спря-

мованих на надання життєво необхідних благ та послуг...». Виходячи з того, що місце – це структурна позиція гуманітарної допомоги в ланцюзі постачання, а роль – це функція, яку вона виконує, то можна стверджувати, що роль залежить від місця (Рис. 2).

Як видно з Рис. 2., при виникненні кризової ситуації, яка завдала шкоди цивільному населенню з'являється потреба у формуванні логістичного ланцюга постачання гуманітарної допомоги (початковий етап). На цьому етапі, *гуманітарна допомога займає ключове місце*, як сукупність благ та послуг. Вона є тією донорською допомогою, яка фактично запускає логістичний процес. На цьому етапі головними питаннями при визначенні пріоритетів надання гуманітарної допомоги з врахуванням її обмеженості, є: що саме потребують постраждалі?; які їх базові потреби?; яке їх територіальне розташування?. Відповідно до обсягів гуманітарної допомоги, потреб постраждалих, їх територіального розташування визначається структура та наступні етапи логістичного ланцюга постачання.

Звідси випливає, що на першому етапі гуманітарна допомога виконує стимулюючу роль, оскільки вона дає поштовх до мобілізації гуманітарної допомоги, координації учасників, формування інформаційно-технологічної інфраструктури.

На другому етапі (підготовчий), гуманітарна допомога займає визначальне місце з позиції: базового гуманітарного вантажу та координатора. Базовим гуманітарним вантажем вона є тоді, коли стає запасами на складах та логістичних хабах, навколо яких вибудовуються відносини між головними суб'єктами. Координатором – проявляється через координації дій

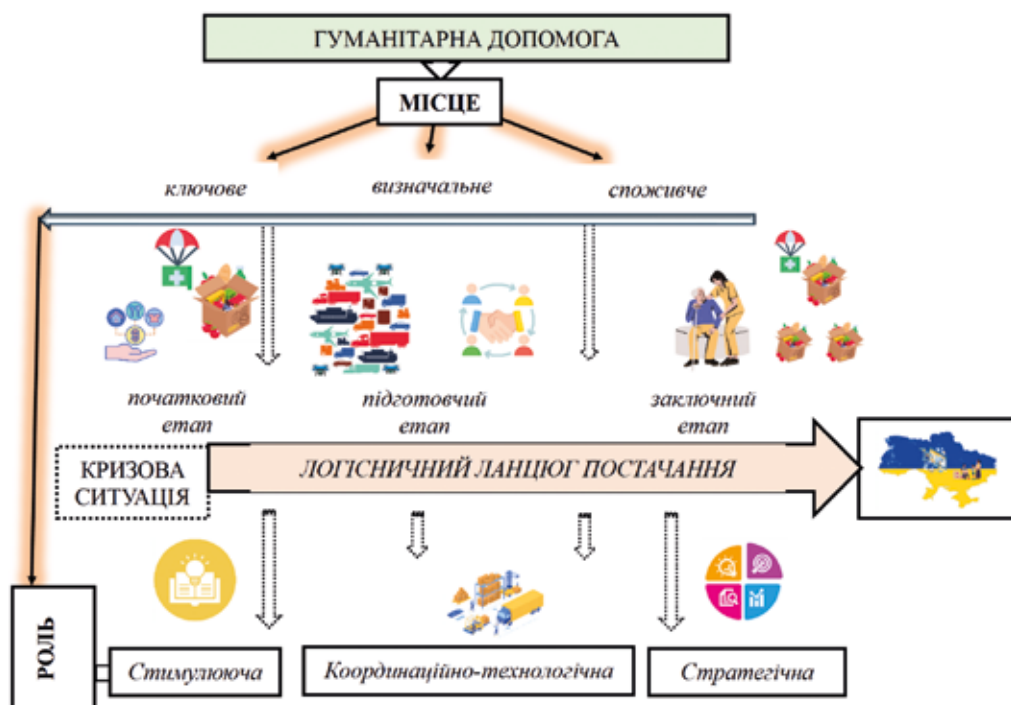

Рис. 2. Графічна інтерпретація місця та ролі гуманітарної допомоги в логістичному ланцюзі постачання

Джерело: сформовано автором

донорів, урядових структур та логістичних провайдерів для узгодження ланцюга постачання. На цьому етапі ключовими завданнями є визначення місця зберігання, сортування, комплектування базового гуманітарного вантажу; узгодження найбільш оптимальних логістичних ланцюгів постачання. З цього очевидно, що гуманітарна допомога виконує координаційно-технологічну роль.

На третьому етапі (заклучний), гуманітарна допомога займає споживче місце, як сукупність базових благ та послуг, які були надані цивільному населенню на засадах гуманності, неупередженості, нейтральності та незалежності, з ціллю полегшення їх страждань, збереження людської гідності та створення базових умов для довгострокового

сталого розвитку. Саме на цьому етапі визначається ефективність логістичного ланцюга постачання гуманітарної допомоги, шляхом порівняння первинних цілей, базових потреб з досягнутими результатами. Тобто, гуманітарна допомога виконує вирішальну функцію для досягнення кінцевої мети, а саме свою стратегічну роль.

Розроблена графічна інтерпретація місця та ролі гуманітарної допомоги в логістичному ланцюзі постачання дозволяє виділити три етапи логістичного ланцюга постачання гуманітарної допомоги (початковий, підготовчий, заклучний), відповідно до яких визначається місце гуманітарної допомоги (ключове, визначальне, споживче) та її функціональна роль (стимулююча, координаційно-технічна, стратегічна), що дає можливість за умов обмеженості гуманітарних ресур-

сів та збільшенні чисельності кризових ситуацій приймати обґрунтовані пріоритетні рішення та ефективно використовувати наявну гуманітарну допомогу.

Висновки. В ході проведеного дослідження було визначено місце гуманітарної допомоги та її функціональна роль в логістичному ланцюзі постачання з урахуванням вітчизняного досвіду. Зокрема, у статті доведено, що гуманітарна допомога є основою формування та функціонування логістичного ланцюга постачання. У разі її відсутності, потреба в організації гуманітарних логістичних процесів, зникає. Таким чином, гуманітарна допомога виступає ключовим компонентом, а логістика ланцюгового постачання – інструментом її реалізації. Гуманітарна допомога дозволяє досягти довгострокових цілей та перейти від виживання до сталого розвитку за умови ефективно побудованого логістичного ланцюга поставок, що враховує нагальні потреби суспільства. Логістичний ланцюг постачання гуманітарної допомоги є невід’ємним елементом системи управління кризовими явищами. Саме він забезпечує оперативне та своєчасне транспортування, зберігання і розподіл необхідної допомоги цивільному населенню.

В статті запропоновано авторське трактування сутності поняття «гуманітарна допомога», яке стало основою для графічного представлення її місця та ролі в логістичному ланцюзі постачання. Розкрито етапи логістичного ланцюга постачання, визначено місце гуманітарної допомоги та обґрунтовано її роль. У подальших дослідженнях планується здійснити ретроспективний аналіз сутнісних характеристик базових понять досліджуваної сфери інтересів.

Список літератури:

1. Crisis and Emergency Response. United Nations. URL: <https://www.un.org/en/global-issues/crisis-and-emergency-response> (дата звернення: 10.08.2025).
2. Ukraine. Europe. OCHA. URL: <https://www.unocha.org/ukraine> (дата звернення: 09.08.2025).
3. Україна план гуманітарних потреб і реагування. Цикл гуманітарних програм 2025 р. 2025. URL: <https://salo.li/09A603D> (дата звернення: 15.08.2025).
4. Бондаренко О.С. Корупційні зловживання щодо гуманітарної та безоплатної допомоги в умовах збройних конфліктів: порівняльно-правове дослідження. *Право і безпека*. 2022. Т. 87. № 4. С. 125–134. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.10>
5. González P.A., Gan R.K. The Evolution of Humanitarian Aid in Disasters: Ethical Implications and Future Challenges. *MDPI Philosophies*. 2024. Vol. 9. Issue 3. URL: <https://www.mdpi.com/2409-9287/9/3/62> (дата звернення: 09.08.2025).
6. Elmakki O. From Relief to Resilience: The Dual Role of Humanitarian Assistance in Alleviating Poverty and Fostering Sustainable Development. *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*. 2024. Vol. 8. Issue 12. P. 1952–1978. DOI: <https://dx.doi.org/10.47772/IJRISS.2024.8120166>
7. Mauro S.G. New development: Supporting crisis budgeting in Ukraine – The role of the EU. *Public Money & Management*. 2025. Volume 45. Issue 3. P. 270–274. DOI: <https://doi.org/10.1080/09540962.2025.2456974>
8. Бесєдін І.О. Гуманітарна допомога ООН та гуманітарні фонди у світі. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Випуск № 01. С. 825–830. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.137>
9. Humphries V. Improving Humanitarian Coordination: Common Challenges and Lessons Learned from the Cluster Approach. *The Journal of Humanitarian Assistance*. 2013. URL: <https://reliefweb.int/report/world/improving-humanitarian-coordination-common-challenges-and-lessons-learned-cluster> (дата звернення: 09.08.2025).
10. McGoldrick C. The future of humanitarian action: an ICRC perspective. *International Review of the Red Cross*. 2011. Volume 93. Number 884. P. 965–991. URL: <https://international-review.icrc.org/sites/default/files/irrc-884-mcgoldrick.pdf> (дата звернення: 12.08.2025).
11. Сущенко Р., Ільченко Н. Адаптація ланцюгів постачання до викликів воєнного стану. *Товарознавство. Технології. Інжиніринг*. 2023. Т. 45. №1. С. 4–16. DOI: [https://doi.org/10.31617/2.2023\(45\)01](https://doi.org/10.31617/2.2023(45)01)

12. Ремзіна Н.А. Особливості управління ланцюгами постачання в умовах кризових явищ. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2023. №1. (82). С. 110–124. URL: <https://daemmt.odessa.ua/index.php/daemmt/article/view/454/394> (дата звернення: 10.08.2025).
13. Administrative and Legal Regulation of Humanitarian Aid Under Martial Law / I. Syadristaya et al. *European Economic Letters*. 2023. Vol 13. Issue 5. P. 1429–1434. URL: <https://www.eelet.org.uk/index.php/journal/article/view/924/808> (дата звернення: 10.08.2025).
14. Big data and predictive analytics in humanitarian supply chains: enabling visibility and coordination in the presence of swift trust / R. Dubey et al. *The International Journal of Logistics Management*. 2018. Vol. 29. Issue 2. P. 485–512. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJLM-02-2017-0039>
15. Shrivastav S. K., Bag S. Humanitarian supply chain management in the digital age: a hybrid review using published literature and social media data. *Benchmarking: An International Journal*. 2024. Volume 31. Issue 7. P. 2267–2301. DOI: <https://doi.org/10.1108/BIJ-04-2023-0273>
16. Bibliometric analysis of the potential of technologies in the humanitarian supply chain / M. Argumedo-Garcia et al. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*. 2021. Vol. 7. Issue 4. DOI: <https://doi.org/10.3390/joitmc7040232>
17. Operational data portal. UNHCR. листопад 2024 року. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 11.08.2025).
18. МОМ. Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 18. жовтень 2024 року. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Ukraine_GPS_Internal%20Displacement%20Report_R18_October_2024_UA.pdf?iframe=true (дата звернення: 11.08.2025).
19. Addendum: Re-Prioritization of the Ukraine 2025 Humanitarian Needs and Response Plan. OCHA. 2025. URL: <https://humanitarianaction.info/plan/1271/document/ukraine-humanitarian-needs-and-response-plan-2025/article/re-prioritized-humanitarian-needs-and-response-plan-hnnp#footnote-paragraph-11886-1-reference-1> (дата звернення: 11.08.2025).
20. Турчин Я.Б., Івасечко О.Я., Цебенко О.О. Принципи гуманітарної допомоги європейського союзу: імплементація та виклики. *Регіональні студії*. 2024. № 36. С. 106–111. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.36.17>
21. Про гуманітарну допомогу: Закон України від 22.10.1999 року № 1192-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> (дата звернення: 15.08.2025).
22. United Nations General Assembly : Resolution 46/182 “Strengthening of the coordination of humanitarian emergency assistance of the United Nations”. 1991. URL: <https://docs.un.org/en/A/res/46/182> (дата звернення: 11.08.2025).
23. United Nations General Assembly : Resolution 58/114 “Strengthening of the coordination of humanitarian emergency assistance of the United Nations”. 2004. URL: <https://docs.un.org/en/A/RES/58/114> (дата звернення: 11.08.2025).
24. Statutes of the International Red Cross and Red Crescent Movement, adopted by the 25th International Conference of the Red Cross. Geneva, 1986. URL: <https://icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/statutes-en-a5.pdf> (дата звернення: 06.08.2025).
25. The Core Humanitarian Standard on Quality and Accountability. 2024 Edition. URL: <https://salo.li/e042F2f> (дата звернення: 10.08.2025).
26. Бурдюжа О.М. Міжнародно-правовий механізм надання гуманітарної допомоги : дис...д-ра філос. : 293. Одеса, 2025. 182 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6490678b-3624-4cfd-acd2-f252de732c6c/content> (дата звернення: 17.08.2025).
27. The Global Humanitarian Assistance Report 2022 / A. Urquhart et al. Development Initiatives: Bristol. UK. 2022. URL: https://devinit.org/files/documents/1193/gha2022_digital_v6_dcyrq4x.pdf (дата звернення: 07.08.2025).
28. UNTERM. Humanitarian assistance. United Nations. URL: <https://unterm.un.org/unterm2/en/view/59171aec-7207-4d95-b851-7b7b6d7b27ea> (дата звернення: 10.08.2025).
29. Humanitarian supply management in logistics in the health sector. Pan American Health Organization. Washington, D.C.: PAHO, 2001. 189 p. URL: https://www.rhsupplies.org/uploads/tx_rhscpublications/PAHO_Humanitarian%20Supply%20in%20Health%20Sector_2001.pdf (дата звернення: 08.08.2025).
30. Allen G.C. The Russia-Ukraine Drone War: Innovation on the Frontlines and Beyond. *Center for Strategic and International Studies*. 2025. 1616 Rhode Island Avenue, NW Washington, DC 20036. URL: <https://www.csis.org/analysis/russia-ukraine-drone-war-innovation-frontlines-and-beyond> (дата звернення: 18.08.2025).

References:

1. Crisis and Emergency Response. (2025). United Nations. Available at: <https://www.un.org/en/global-issues/crisis-and-emergency-response> (accessed: 10.08.2025).
2. OCHA. (2025). Ukraine. Europe. Available at: <https://www.unocha.org/ukraine> (accessed: 09.08.2025).
3. Ukraina plan humanitarnykh potreb i reahuvannia. (2025). Tsykl humanitarnykh prohram 2025 r. [Cycle of humanitarian programs 2025]. Available at: https://www.unhcr.org/ua/sites/ua/files/2025-01/Ukraine%20HNRP%202025%20Humanitarian%20Needs%20and%20Response%20Plan%20UA_0.pdf (accessed: 15.08.2025). (in Ukrainian)
4. Bondarenko O. S. (2022). Koruptsiini zlovzhyvannia shchodo humanitarnoi ta bezoplatnoi dopomohy v umovakh zbroinykh konfliktiv: porivnialno-pravove doslidzhennia [Corruption abuse of humanitarian and free aid in the context of armed conflicts: a comparative legal study]. *Pravo i bezpeka – Law and Safety*, vol. 87, no. 4, pp. 125–134. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.10> (in Ukrainian)
5. González P. A., Gan R. K. (2024). The Evolution of Humanitarian Aid in Disasters: Ethical Implications and Future Challenges. *MDPI Philosophies*, vol. 9, is. 3. Available at: <https://www.mdpi.com/2409-9287/9/3/62> (accessed: 09.08.2025).

6. Elmakki O. (2024). From Relief to Resilience: The Dual Role of Humanitarian Assistance in Alleviating Poverty and Fostering Sustainable Development. *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*, vol. 8, is. 12, pp. 1952–1978. DOI: <https://dx.doi.org/10.47772/IJRISS.2024.8120166>
7. Mauro S. G. (2025). New development: Supporting crisis budgeting in Ukraine – The role of the EU. *Public Money & Management*, vol. 45, is. 3, pp. 270–274. DOI: <https://doi.org/10.1080/09540962.2025.2456974>
8. Biesiedin I. O. (2025). Humanitarna dopomoha OON ta humanitarni fondy u sviti [UN humanitarian aid and humanitarian funds in the world]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and Comparative Jurisprudence*, no.1, pp. 825–830. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.137> (in Ukrainian)
9. Humphries V. (2013). Improving Humanitarian Coordination: Common Challenges and Lessons Learned from the Cluster Approach. *The Journal of Humanitarian Assistance*. Available at: <https://reliefweb.int/report/world/improving-humanitarian-coordination-common-challenges-and-lessons-learned-cluster> (accessed: 09.08.2025).
10. McGoldrick C. (2011). The future of humanitarian action: an ICRC perspective. *International Review of the Red Cross*, vol. 93, no 884, pp. 965–991. Available at: <https://international-review.icrc.org/sites/default/files/irrc-884-mcgoldrick.pdf> (accessed: 12.08.2025).
11. Sushchenko R., Ilchenko N. (2023). Adaptatsiia lantsiuhiv postachannia do vyklykiv voiennoho stanu [Adaptation of supply chains to the challenges of martial law]. *Tovaroznavstvo. Tekhnolohii. Inzhynirynh – Commodity science. Technologies. Engineering*, vol. 45, no. 1, pp. 4–16. DOI: [https://doi.org/10.31617/2.2023\(45\)01](https://doi.org/10.31617/2.2023(45)01) (in Ukrainian)
12. Remzina N. A. (2023). Osoblyvosti upravlinnia lantsiuhamy postachannia v umovakh kryzovykh yavlyshch [Features of the supply chain management in the conditions of crisis events]. *Rozvytok metodiv upravlinnia ta hospodariuvannia na transporti – Development of management and entrepreneurship methods on transport*, no. 1 (82), pp. 110–124. Available at: <https://www.daemmt.odessa.ua/index.php/daemmt/article/view/454/394> (accessed: 10.08.2025). (in Ukrainian)
13. Syadristaya I., Yammenko T., Kuzmenko S., Kobzar O., Nestor N. (2023). Administrative and Legal Regulation of Humanitarian Aid Under Martial Law. *European Economic Letters*, vol. 13, is. 5, pp. 1429–1434. Available at: <https://www.eelet.org.uk/index.php/journal/article/view/924/808> (accessed: 10.08.2025).
14. Dubey R., Luo Z., Gunasekaran A., Akter S., Hazen B., Douglas M. A. (2018). Big data and predictive analytics in humanitarian supply chains: enabling visibility and coordination in the presence of swift trust. *The International Journal of Logistics Management*, vol. 29, is. 2, pp. 485–512. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJLM-02-2017-0039>
15. Shrivastav S. K., Bag S. (2024). Humanitarian supply chain management in the digital age: a hybrid review using published literature and social media data. *Benchmarking: An International Journal*, vol. 31, is. 7, pp. 2267–2301. DOI: <https://doi.org/10.1108/BIJ-04-2023-0273>
16. Argumedo-García M., Salas-Navarro K., Acevedo-Chedid J. & Ospina-Mateus H. (2021). Bibliometric Analysis of the Potential of Technologies in the Humanitarian Supply Chain. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, vol. 7, is. 4, pp. 232. DOI: <https://doi.org/10.3390/joitmc7040232>
17. Operational data portal. (2024). UNHCR. Available at: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (accessed: 11.08.2025).
18. MOM. (2024). Zvit pro vnutrishnie peremishchennia naseleennia v Ukraini. Opytuvannia zahalnoho naseleennia. Raund 18. [Report on internal displacement in Ukraine. General population survey. Raund 18]. Available at: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Ukraine_GPS_Internal%20Displacement%20Report_R18_October_2024-UA.pdf?iframe=true (accessed: 11.08.2025). (in Ukrainian)
19. Addendum: Re-Prioritization of the Ukraine 2025 Humanitarian Needs and Response Plan. (2025). OCHA. Available at: <https://humanitarianaction.info/plan/1271/document/ukraine-humanitarian-needs-and-response-plan-2025/article/re-prioritized-humanitarian-needs-and-response-plan-hnpr#footnote-paragraph-11886-1-reference-1> (accessed: 11.08.2025).
20. Turchyn Ya. B., Ivasechko O. Ya., Tsebenko O. O. (2024). Pryntsypy humanitarnoi dopomohy yevropeiskoho soizu: implementatsiia ta vyklyky [The European Union Principles of Humanitarian Aid: Implementation and Challenges]. *Rehionalni studii – Regional Studies*, no. 36, pp. 106–111. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.36.17> (in Ukrainian)
21. Pro humanitarnu dopomohu: Zakon Ukrainy vid 22.10.1999 roku № 1192-XIV [Law of Ukraine on Humanitarian Aid from 22.10.1999, № 1192-XIV]. (1999). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> (accessed: 15.08.2025). (in Ukrainian)
22. United Nations General Assembly : Resolution 46/182 “Strengthening of the coordination of humanitarian emergency assistance of the United Nations”. (1991). Available at: <https://docs.un.org/en/A/res/46/182> (accessed: 11.08.2025).
23. United Nations General Assembly : Resolution 58/114 “Strengthening of the coordination of humanitarian emergency assistance of the United Nations”. (2004). Available at: <https://docs.un.org/en/A/RES/58/114> (accessed: 11.08.2025).
24. Statutes of the International Red Cross and Red Crescent Movement, adopted by the 25th International Conference of the Red Cross. (1986). Geneva. Available at: <https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/statutes-en-a5.pdf> (accessed: 06.08.2025).
25. The Core Humanitarian Standard on Quality and Accountability. (2024). Available at: <https://sal0.li/e042F2f> (accessed: 10.08.2025).
26. Burdiuzha O.M. (2025). Mizhnarodno-pravovyi mekhanizm nadannia humanitarnoi dopomohy [International legal mechanism for providing humanitarian aid]. (PhD thesis), Odesa. Available at: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6490678b-3624-4cfd-acd2-f252de732c6c/content> (accessed: 17.08.2025). (in Ukrainian)
27. The Global Humanitarian Assistance Report 2022. (2022). Development Initiatives: Bristol. UK. Available at: https://devinit.org/files/documents/1193/gha2022_digital_v6_dcyrq4x.pdf (accessed: 07.08.2025).
28. UNTERM. Humanitarian assistance. United Nations. Available at: <https://unterm.un.org/unterm2/en/view/59171aee-7207-4d95-b851-7b7b6d7b27ea> (accessed: 10.08.2025).

29. Pan American Health Organization. (2001). *Humanitarian supply management in logistics in the health sector*. Washington, D.C.: PAHO. Available at: https://www.rhsupplies.org/uploads/tx_rhscpublications/PAHO_Humanitarian%20Supply%20in%20Health%20Sector_2001.pdf (accessed: 08.08.2025).

30. Allen G.C. (2025). The Russia-Ukraine Drone War: Innovation on the Frontlines and Beyond. *Center for Strategic and International Studies*. 1616 Rhode Island Avenue, NW Washington, DC 20036. Available at: <https://www.csis.org/analysis/russia-ukraine-drone-war-innovation-frontlines-and-beyond> (accessed: 18.08.2025).

THE PLACE AND ROLE OF HUMANITARIAN AID IN THE SUPPLY CHAIN LOGISTICS: DOMESTIC EXPERIENCE

The article demonstrates that humanitarian aid is of utmost importance for the civilian population affected by a natural disaster, armed conflict or other crises that destabilize society. When providing the victims with basic needs, humanitarian aid establishes a keystone for recovery and strengthens their resilience to future challenges. It is one of the tools for ensuring the sustainable development of society, while fulfilling an important social mission aimed at supporting the civilian population. The study has proved the direct dependence of humanitarian aid effectiveness on the supply chain logistics which is not only the driving mechanism for its implementation but also the institutional environment that ensures the timeliness and efficiency of humanitarian aid delivery to the civilian population. The logistics chain and humanitarian aid are closely interconnected, and the effectiveness of both elements is determined by their coordinated functioning. Based on the analysis and synthesis of the current scientific approaches to defining humanitarian aid, our own vision of the concept has been proposed. The humanitarian aid is considered to be as a set of measures taken by individuals and institutions on the principles of humanity, impartiality, neutrality and independence aimed at providing vital goods and services to support the civilian population affected by crises, armed conflicts or disasters with the purpose of alleviating their suffering, preserving human dignity and creating the foundations for long-term sustainable development. The graphic interpretation of the place and role of the humanitarian aid in the logistical supply chain has been proposed. Due to the lack of the humanitarian aid and increasing in an amount of crisis situations it enables to make foreground decisions and effectively use available humanitarian aid. The three stages of the logistical supply chain of humanitarian aid have been distinguished (the initial, preparatory, final), according to which the place of the humanitarian aid (key, determining, consumer) and its functional role (stimulating, coordination-technical, strategic) have been determined.

Key words: humanitarian, aid, logistics, chain, supply, population, principles, place, role.

Стаття надійшла: 17.10.2025

Стаття прийнята: 10.11.2025

Стаття опублікована: 28.11.2025